

RENDIBILITAT DELS PLANS DE PENSIONS D'OCUPACIÓ EN 2011

Índex:

I.	Introducció	2
II.	Projeccions econòmiques	3
III.	Dèficit públic	6
IV.	Atur	8
V.	Deute públic	9
VI.	Renda fixa corporativa	12
VII.	Renda variable	12
VIII.	Perspectiva per a l'any 2012	14
	Annex	16

I. Introducció

El balanç dels mercats financers l'any 2011 no ha estat favorable. Els mercats de valors es van veure afectats per una permanent incertesa. Es poden citar com a principals causes: la ralentització de l'activitat econòmica a nivell global; l'augment dels desequilibris fiscals a EUA i a la zona euro; les polítiques restrictives dels països emergents durant els tres primers trimestres de l'any; els grans volums de deute acumulats pel sector públic i pels sectors privats; i la situació crítica del sector bancari als països desenvolupats.

La crisi que es va iniciar en 2007 no s'ha solucionat. Persisteixen els forts desequilibris, que han acabat afectant tots els àmbits de l'economia mundial i amb especial èmfasi l'activitat econòmica, financera i bancària. La situació encara no s'ha estabilitzat.

Entre les qüestions anomenades anteriorment, cal destacar la situació de l'àrea euro com a factor principal de les tensions financeres a nivell global en 2011, així com la incapacitat dels líders europeus per trobar la sortida a la crisi. El futur de l'eurozona ha seguit a expenses del desenllaç d'una crisi de deute sobirà no resolta i d'uns comptes públics insostenibles. Aquesta situació ha precipitat la caiguda de diversos governs i ha posat en perill el manteniment de la moneda única.

La recrudescència de les tensions als mercats financers demostra que les mesures adoptades fins ara han resultat insuficients. La reestructuració voluntària del deute grec amb una "quitança" per als tenedors privats del 50%, la recapitalització dels principals bancs europeus o l'ampliació i flexibilització del Fons Europeu per a l'Estabilitat Financera, van ser bàlsams que amb prou feines van durar uns dies.

Les tensions no només no es van reduir, sinó que per contra es van intensificar. Portugal perdia al maig l'accés als mercats de deute públic i s'acordava el seu rescat per part de la Unió Europea i el Fons Monetari Internacional; posteriorment, a la fi de juliol, la UE i el FMI anunciaven un segon rescat de Grècia. El deute d'Espanya i Itàlia experimentava forts descensos, especialment

durant la segona meitat de l'any. Les tensions van arribar al cor de l'eurozona quan les primes de risc de Bèlgica, França, Àustria i fins i tot Països Baixos van augmentar a causa de la inestabilitat del seu deute sobirà.

L'aparició d'una segona recessió, després de la soferta en 2009, és una realitat en almenys cinc països de la zona euro. L'economia europea i la de la zona euro es van contraure en el quart trimestre de 2011 un 0,3% respecte al trimestre anterior. La contracció del PIB en la UE és producte de l'impacte de les mesures d'ajustament aplicades en la majoria de països. Com a conseqüència d'aquestes mesures va haver-hi una forta destrucció d'ocupació, i la desocupació va augmentar en la majoria dels països arribant a la fi de l'any a 23,8 milions d'aturats en la UE.

Les caigudes d'activitat més greus es van registrar a Portugal i Grècia, amb una contracció anual del PIB del 7% i del 2,7% respectivament. Països com Bèlgica, Itàlia i Holanda van confirmar la seva entrada en recessió en l'últim trimestre de l'any. La meitat dels 17 països de la Unió Monetària van registrar taxes negatives de creixement.

El declivi europeu contrasta amb la recuperació experimentada a EUA, que va créixer un 0,7% durant l'últim trimestre de l'any, a causa de la seva política expansiva. La progressió favorable d'indicadors tals com el consum de famílies i la inversió, estan aportant un major grau d'estabilitat al procés de recuperació econòmica nord-americà, si bé cal valorar les dades amb cautela donat que els senyals de recuperació presenten trets de certa fragilitat.

II. Projeccions econòmiques

En la cimera europea de 30 de gener de 2012 es van acordar mesures per frenar l'augment de l'atur i a la vegada fer front a la recessió que planeja sobre diversos països. No obstant això, l'impacte d'aquestes mesures serà molt reduït, en no aplicar-se recursos addicionals a aquells amb els quals ja comptaven els Estats en els seus diferents programes.

CREIXEMENT ANUAL DEL PIB (%)

	2010	2011	2012 ⁽¹⁾
Producte mundial	5,1	4,0	4,0
Estats Units	3,0	1,7	1,8
Japó	4,0	-0,9	2,2
Regne Unit	1,4	1,1	0,6
Eurozona	1,8	1,5	-0,3
Alemanya	4,0	2,7	0,6
Espanya	0,6	0,3	-1,0
França	1,5	1,4	0,4
Itàlia	1,3	-0,5	-1,3
Portugal	1,2	-2,7	-3,3
Grècia	-6,6	-7,5	-4,4
Irlanda	-0,7	-0,2	0,5
Xina	10,3	9,5	9,0
Índia	10,1	7,8	7,5

⁽¹⁾ Previsió

Font: Comissió Europea. Eurostat

La previsió per a 2012 és molt pessimista. Nou països europeus (Bèlgica, Grècia, Espanya, Xipre, Holanda, Portugal, Eslovènia i Hongria) estaran en recessió, mentre que la mitjana del conjunt de l'economia dels 27 es mantindrà estancada. Les dues economies principals de l'àrea euro (Alemanya i França) registraran moderats augments del PIB 0,6% i 0,4% respectivament. El comportament previsible per als tres països rescatats és molt divers. Mentre Grècia segurament continuarà enfonsant-se amb una caiguda del 4,4% i Portugal aprofundirà en la seva contracció amb una pèrdua d'activitat del 3,3%, Irlanda aconseguirà un augment del PIB del 0,5%.

La recessió torna a la zona euro, preveient-se per a tota l'eurozona una disminució mitjana del 0,3% del PIB. L'inquietant és que aquesta recaiguda es produeix tan sols tres anys després del gran desastre de 2009, quan es va enregistrar una baixada de l'activitat econòmica del 4,3%. Persisteix el cercle negatiu entre la debilitat dels deutors sobirans, la fragilitat dels mercats financers i la desacceleració de l'economia real. En un context d'incertesa continuada, els riscos de les perspectives de creixement de la UE per 2012 tendeixen a empitjorar.

EVOLUCIÓ DE L'IPC

	2010	2011	2012 ⁽¹⁾
Estats Units	1,6	3,0	1,2
Japó	-0,7	-0,4	-0,5
Regne Unit	3,3	4,5	2,4
Eurozona	1,6	2,5	1,9
Alemanya	1,2	2,2	1,3
Espanya	2,0	2,9	1,5

⁽¹⁾ Previsió

Font: Comissió Europea. Eurostat

La inflació en la Unió Monetària es preveu moderada, amb un lleuger repunt a causa dels increments en els preus de l'energia, encara que la caiguda de l'activitat ajudarà a mantenir el camí de reducció que va emprendre en 2011.

EVOLUCIÓ DEL DÈFICIT PÚBLIC (% DEL PIB)

	2010	2011	2012 ⁽¹⁾
Estats Units	-10,3	-9,6	-7,9
Japó	-9,2	-10,3	-9,1
Regne Unit	-10,2	-8,5	-7,0
Eurozona	-6,0	-4,1	-3,1
Alemanya	-3,3	-1,7	-1,1
Espanya	-9,2	-8,5	-5,3

⁽¹⁾ Previsió

Font: FMI

EVOLUCIÓ DEL DEUTE PÚBLIC BRUT (% DEL PIB)

	2010	2011	2012 ⁽¹⁾
Estats Units	94,4	100,0	105,0
Japó	220,0	233,0	238,4
Regne Unit	75,5	80,8	84,8
Eurozona	85,8	88,6	90,0
Alemanya	84,0	82,6	81,9
Espanya	60,1	68,5	70,2

⁽¹⁾ Previsió

Font: FMI

L'any 2011, per al conjunt dels Estats membres de l'eurozona es quantifica un dèficit públic del

4,1%. Aquesta situació, unida a la forta contracció del crèdit en el seu conjunt, i especialment en països com Espanya (-3,0%) i Portugal (-3,5%), fan que la crisi s'aprofundeixi.

PREVISIONS ECONÒMIQUES PER A DIFERENTS MAGNITUDS (VARIACIÓ ANUAL EN %)

	2012	2013
PIB	-1,7	0,2
Consum privat	-1,9	-0,4
Consum públic	-4,1	-2,4
Ocupació	-3,4	-0,8
Taxa paro (% població activa)	24,2	24,5
Exportacions	2,4	5,7
Importacions	-4,2	0,8
Dèficit (% PIB)	-5,8	-4,6
Deute (% PIB)	75,7	80,6

Fonts: Funcas

Darrera revisió: febrer 2012

El pronòstic per a Espanya en el 2012 s'ha realitzat amb l'excepció de les mesures que presenti el Govern en els Pressupostos per a aquest any. Si es mantinguessin les condicions actuals (febrer de 2012), Espanya sofriria una contracció de l'1% del PIB segons la Comissió Europea. El Banc d'Espanya estima una contracció de l'1,5% i el FMI l'1,7%. La contracció més severa s'enregistrà en el primer trimestre de l'any amb una reculada del 0,7% del PIB. La contracció continuarà amb menor intensitat en els trimestres següents fins arribar a l'estancament en el quart trimestre d'aquest any.

S'espera que el consum privat sigui significativament feble a causa d'una alta desocupació, al gran deute immobiliari i a la forta restricció del crèdit. El consum públic seguirà reduint-se en la mesura que s'apliqui el programa de consolidació fiscal i s'implementin les mesures addicionals anunciades els darrers dies de desembre de 2011. La inversió romandrà estancada a causa de l'alt endeutament de les empreses privades i de la dificultat d'accés al crèdit.

III. Dèficit públic

La nova recessió per 2012 és causada per la confluència del procés d'ajustament del sector privat amb el del sector públic. L'enorme ajustament fiscal farà més profunda la recessió. El

compliment dels objectius pressupostaris pactats a Brussel·les implica abaixar el dèficit del 8,5% del PIB (segons l'última estimació del Govern) al 4,4% previst pel 2012, reducció aquesta que s'espera obtenir en només un any.

La situació actual de conjuntura recessiva i la desviació de 2,5 punts percentuals en l'objectiu de dèficit públic de 2011 (va acabar en el 8,5% enfront del 6% previst en la consolidació fiscal, segons dades del Govern), fan que el Govern al febrer de 2012 aprovi un nou objectiu de dèficit, que serà del 5,8% del PIB enfront del 4,4% que es va establir a Brussel·les.

Aquest programa de reducció del dèficit públic que s'ha marcat el Govern amb l'objectiu del 5,8% de dèficit, no ha estat aprovat per Brussel·les en la reunió de març de 2012. En aquesta, la UE ha fixat per a 2012 un nou objectiu de dèficit públic el 5,3% del PIB per al conjunt de les Administracions Públiques d'Espanya. D'aquest 5,3%, el 3,5% correspondrà a l'Administració Central, l'1,5% a les Comunitats Autònomes i el 0,3% a les Corporacions Locals. S'estima que la Seguretat Social estarà en equilibri.

DÈFICIT DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES (% DEL PIB)

	2011	2012 ⁽¹⁾	Reducció dèficit
Administració Central	-5,1	-3,5	-1,6
Comunitats Autònomes	-2,9	-1,5	-1,4
Corporacions Locals	-0,4	-0,3	-0,1
Seguretat Social	-0,1	0,0	-0,1
TOTAL	-8,5	-5,3	-3,2

⁽¹⁾ Previsió

Font: Govern d'Espanya

Darrera revisió: març 2012

La revisió en l'objectiu de dèficit, en passar del 5,8% al 5,3% implica una reducció del 0,5% suplementari imposada per Brussel·les en l'objectiu de dèficit del Govern i suposa una retallada de 5.000 milions d'euros addicionals en el projecte de Pressupostos Generals per a l'any 2012.

L'ajustament previst en el projecte de Pressupostos és de 27.300 milions d'euros. Dita retallada es notarà en la despesa corrent i en la inversió pública. Aquestes mesures, unides a la pujada de l'IRPF en la nòmina (febrer 2012), tindran un impacte negatiu en la demanda interna i en la renda disponible dels consumidors.

IV. Atur

La recessió tindrà un impacte apreciable sobre l'ocupació, el principal indicador del deteriorament econòmic. Previsiblement es destruiran mig milió de llocs de treball en 2012, per la qual cosa la taxa de desocupació a Espanya arribarà al 23,5 % de la població activa.

EVOLUCIÓ DE LA DESOCUPACIÓ A LA UNIÓ EUROPEA, EUA I JAPÓ (% DE POBLACIÓ ACTIVA)

	2010	2011	2012 ⁽¹⁾
UE	9,7	9,7	9,8
Eurozona	10,1	10,0	10,1
Alemanya	7,1	6,1	5,9
Espanya	20,1	22,8	23,5
Regne Unit	7,8	7,9	8,6
Estats Units	9,6	9,0	9,0
Japó	5,1	4,9	4,8

⁽¹⁾ Previsió

Font: Comissió Europea. Eurostat

La crisi ha destruït 2,7 milions d'ocupacions a Espanya en els tres últims anys, el registre més dramàtic entre les grans economies. No és casualitat que els dos grans destructors d'ocupació en aquestes crisis hagin estat Espanya i Estats Units, tots dos amb el maó i el sector financer com a tret distintiu d'aquesta etapa negra de l'economia mundial.

L'enquesta de població activa (EPA), és el millor termòmetre del mercat laboral espanyol. La crisi actual conserva característiques de l'anterior: enfonsament del sector immobiliari i congelació del crèdit. Però a aquests dos cal afegir-ne una de nova: les retallades pressupostàries. En l'últim trimestre de 2011, les Administracions Públiques van destruir 90.000 ocupacions. La construcció ha perdut 295.000 ocupacions en 2011. En el que va de crisi, el sector de la construcció ha destruït 1,5 milions d'ocupacions (el 55% del total de l'ocupació destruïda). La indústria ha perdut 50.000 ocupats en els últims tres mesos de l'any i els serveis, on es troba el gruix de l'ocupació a Espanya, s'han deixat 305.700 ocupacions entre octubre i desembre.

EVOLUCIÓ DE LA DESOCUPACIÓ A ESPANYA PER TRIMESTRES EN 2011 (MILIONS I % DE POBLACIÓ ACTIVA)

	I	II	III	IV
Milions	4,90	4,86	4,98	5,27
Percentatge	21,3	20,9	21,5	22,8

Font: Ministeri de Treball

Dels 5,3 milions d'aturats que hi ha a Espanya, la meitat (uns 2,6 milions) porten més d'un any sense treballar. Aquesta xifra, juntament amb el nombre de llars en les quals cap dels seus membres té ocupació (1.575.000) configura la pitjor cara de la crisi, ja que situa a milions de persones en risc d'exclusió social.

Al costat del desplomament de la construcció, una de les constants que es repeteixen és l'escalada incessant de l'atur juvenil. La taxa de desocupació entre menors de 25 anys arriba al 48,5%. És a dir, gairebé un de cada dos joves espanyols que busquen ocupació no la té.

V. Deute públic

En 2011 els mercats mundials de renda fixa, especialment els del deute públic europeu, van centrar les tensions financeres. La incertesa sobre el deute públic de països de l'àrea euro amb dèficits elevats i creixement feble, s'ha agreujat produint situacions de gran tensió als mercats.

Els principals focus generadors del problema van ser Grècia i Portugal. En aquest any es va produir el segon rescat de Grècia i el rescat de Portugal, causant enormes tensions i provocant un contagi en cadena als mercats secundaris de deute sobirà. Els països més afectats van ser Itàlia i Espanya, dels quals els tipus d'interès de deute sobirà es disparaven, ampliant a nivells rècords els diferencials -la prima de risc- en comparació amb els tipus d'interès del deute alemany. Posteriorment, els bons belgues i francesos també es veien afectats, augmentant la pressió sobre el conjunt de l'àrea euro.

La prima de risc és el diferencial entre rendibilitats del bo alemany a 10 anys i del bo espanyol. Aquesta prima es va anar ampliant al llarg de 2011. L'augment de la prima de risc s'ha convertit en l'indicador dels greus problemes de restricció financera i d'augment del cost de finançament de les Administracions Públiques.

**PRIMA DE RISC DE L'EUROZONA
(DIFERENCIAL AMB EL BO ALEMANY A 10 ANYS
EN PUNTS BÀSICS: MITJANA ANUAL 2011)**

França	130,9
Àustria	166,9
Espanya	345,9
Itàlia	487,5
Irlanda	644,1
Portugal	1.069,2
Grècia	3.259,9

Font: Elaboració pròpia

El 25 de novembre de 2011 serà recordat com la data en què es va viure la màxima tensió als mercats de deute a Espanya. La prima de risc del bo espanyol va aconseguir màxims històrics, per sobre dels 460 punts bàsics. Els costos de finançament per a l'Estat es van disparar per sobre del 7%: el rescat o l'impagament semblaven les úniques opcions possibles.

L'augment dels tipus d'interès ha estat generalitzat en tots els terminis del deute públic espanyol. La rendibilitat de les lletres a un any va augmentar considerablement fins a situar-se en el 5,1% al novembre de 2011. En aquest context, no és d'estranyar que el cost del deute pel pagament d'interessos vagi en augment.

**CLASSIFICACIÓ DEL DEUTE
DE COMUNITATS AUTÒNOMES**

Andalusia	A3
Castella i Lleó	A3
Catalunya	Baa3
Extremadura	A3
Galícia	A3
Múrcia	Baa2
Madrid	A3
País Basc	A2

Font: Moody's (febrer 2012)

GRAUS DE QUALITAT DEL DEUTE (MOODY'S)

Òptima	Aaa
Alta	Aa1
	Aa2
	Aa3
Bona	A1
	A2
	A3
Satisfactòria	Baa1
	Baa2
	Baa3
Qüestionable	Ba1
	Ba2

La qualificació de crèdit es denomina "ràting". Aquest estableix la capacitat d'una entitat per pagar el seu deute i el risc que comporta invertir en aquest deute. Té conseqüència directa en els "credit default swaps". Són els anomenats CDS, que constitueixen assegurances de crèdit per a la cobertura de riscos d'impagament d'un crèdit. Una baixada d'un graó en el ràting d'un valor coincideix amb 50 punts bàsics. En la pràctica, aquests 50 punts bàsics addicionals que presenten les assegurances d'impagament per baixar un graó en el ràting, suposen encarir en 50.000 euros el cost d'assegurar 10 milions de deute a cinc anys.

Una baixada en el ràting dels valors implica moviments al mercat de CDS, que al seu torn provoquen fortes fluctuacions als mercats tant de renda fixa com variable.

Les rebaixes de ràting que han sofert països com EUA, França o Àustria, unides a les d'altres països afectats per la crisi, han deixat reduït a la mínima expressió el grup d'actius amb la qualificació de "triple A". Només onze països ostenten ja la màxima qualificació creditícia a nivell mundial de les tres principals agències de qualificació.

RATINGS DE L'EUROZONA

	GRE	POR	IRL	ITA	ESP	BEL	AUS	FRA	FIN	HOL	ALE
S & P	CC	BB-	BBB+	BBB+	A	AA	AA+	AA+	AAA	AAA	AAA
FITCH	CCC	BB+	BBB+	A+	AA-	AA+	AAA	AAA	AAA	AAA	AAA
MOODY'S	Ca	Ba2	Ba1	A2	A1	Aa3	Aaa	Aaa	Aaa	Aaa	Aaa

Data: 13-01-2012

Font: S&P, Fitch y Moody's

Les opcions per a l'inversor de perfil conservador que tradicionalment ha buscat refugi en la renda fixa de màxima qualificació resulten escasses, encara més si espera obtenir rendiments superiors a la inflació. L'escassetat d'aquest tipus d'actius segurs ha fomentat fins a tal punt la seva demanda, especialment en els moments de pànic als mercats viscuts l'any 2011, que en algunes ocasions els inversors han preferit tenir retorns negatius per mantenir en la seva cartera títols de màxima seguretat qualificats com a "triple A".

Davant d'aquest escenari, els inversors han escollit deute alemany i nord-americana. La rendibilitat del deute d'Estats Units i Alemanya ha seguit acumulant descensos al llarg de l'any. La raó fonamental que subjeu en aquesta tendència és la pèrdua de confiança i l'elevada volatilitat generada per la crisi europea. Els inversors prefereixen actius de menor risc i elevada seguretat, com són els bons alemanys i nord-americans.

VI. Renda fixa corporativa

Els mercats de renda fixa corporativa van tenir un bon comportament en els tres primers trimestres de l'any. En l'últim trimestre van començar a ressentir-se per l'efecte nociu de la crisi sobirana de l'eurozona. Les primes de risc del sector privat van presentar un augment a les acaballes de l'exercici a causa del procés de moderació de l'activitat econòmica mundial i a la sensació que no s'entreveia una solució en l'entorn europeu. El principal reflex del deteriorament de la prima de risc del deute corporatiu es pot observar en els bons emesos per entitats financeres.

Resulta destacable l'evolució que va tenir al llarg de l'any el segment de curt termini, representat pels pagarés d'empresa, que va experimentar un important creixement en els últims mesos, a conseqüència de l'intens ús per part de les entitats financeres d'aquest instrument amb la finalitat de captar recursos dels inversors particulars.

VII. Renda variable

L'evolució de la borsa en 2011 va ser moderada a EUA, dolenta als països emergents i molt negativa en l'eurozona. Al llarg de l'any els principals mercats borsaris internacionals van mostrar un comportament molt volàtil, dominat per la incertesa, el moderat volum de negociació i l'impacte de la crisi de deute sobirà en l'eurozona. Davant aquestes circumstàncies, els inversors han perdut la confiança en la borsa, que ha deixat de ser una opció de rendibilitat fiable, i han optat per una altra classe d'actius menys exposats a les fluctuacions financeres.

Les tensions a les borses van assolir el seu màxim nivell en les primeres setmanes del mes d'agost, quan EUA també semblava estar en risc d'impagament si no aconseguia augmentar el seu sostre de despesa. La volatilitat es va apropar als pitjors moments de la crisi en les borses, amb nou sessions consecutives de bruscos descensos a les cotitzacions.

ÍNDEXS BORSARIS EN 2011 (%)

Índex	Rendibilitat
IBEX-35	-13,11
NIKKEI-225	-17,34
EUROTOXX-50	-17,05
DOW JONES	5,53
NASDAQ 100	-1,80
S&P 500	-0,25
DAX 30	-14,69
CAC-40	-16,95
FTSE 100	-5,55
MSCI WORLD	-4,70

Font: Infobolsa i elaboració pròpia

El selectiu espanyol IBEX-35 va tancar l'any 2011 amb una caiguda del 13,11%. Es tracta del segon exercici consecutiu en negatiu per a aquest indicador, amb un descens acumulat del 28% en els dos últims anys. En el rànquing de les 91 borses del món, es va situar en el lloc 51. Els índexs d'àmbit mundial registraren de mitjana unes pèrdues del 8,5%, els índexs europeus quedaven en general per sota de la referència mitjana mundial i la caiguda mitjana a Europa va ser de l'11%.

La Borsa grega va ser la pitjor, amb una retallada del 52%. La crisi de deute es va deslligar a Atenes en 2010 i va continuar en el 2011, contagiant en primer lloc als països perifèrics de l'àrea euro i estenent-se després a la resta de països, posant fins i tot en perill la supervivència de l'euro.

Els governants d'Alemanya i França han estat, amb les seves decisions, els qui han marcat el comportament dels mercats. Els seus desacords i acords van portar a les Borses a grans oscil·lacions. Al final de 2011, en aconseguir acords com el pacte per a la refundació de l'euro, la intervenció concertada dels bancs centrals, les compres de deute sobirà del BCE i l'augment de la liquiditat en el sistema, van contribuir a generar una certa estabilitat.

En l'àmbit sectorial, un any més va tornar a destacar el comportament negatiu dels valors financers i bancaris, tant europeus com nord-americans. Per la part positiva, va continuar el bon comportament borsari dels valors tecnològics nord-americans, que van impulsar la rendibilitat positiva de l'índex Dow Jones per tercer any consecutiu.

Si analitzem els valors actuals d'alguns indicadors bàsics d'avaluació de les borses, aquestes presenten xifres atractives. Al final de l'any el PER (preu de l'acció/benefici net) del conjunt de la Borsa espanyola presentava un valor de 7,5 (molt per sota de la seva mitjana històrica), la rendibilitat per dividend se situava en el 7,7% (4 punts per sobre de la seva mitjana històrica) i finalment la ràtio preu/valor en llibres era d'1,10 vegades (gairebé un punt per sota del seu valor històric).

RATIOS D'AVALUACIÓ

	ESPANYA	REGNE UNIT	ALEMANYA	ITÀLIA	FRANÇA	EUA
PER	7,5	10,6	9,9	9,3	10,0	13,7
Rendibilitat per dividend	7,7	3,8	3,9	5,8	4,8	2.2
Preu / V.C.	1,1	1,6	13	0,7	1,1	2,0

Data: desembre 2011

Font: Elaboració pròpia

Encara que els ràtios d'avaluació presenten valors atractius, de cara al 2012 les perspectives a curt termini es presenten molt confuses, sent la crisi europea el principal focus d'inestabilitat. Hi ha massa incertesa respecte a Espanya, hi ha dubtes sobre la neteja dels balanços dels bancs i, tot i que el nivell de deute públic del conjunt de les Administracions Públiques és baix (aproximadament el 68,5% del PIB), el dèficit públic és elevat (8,5% del PIB) i a més el nivell d'endeutament privat és molt alt (470% del PIB). En el mitjà i llarg termini, les expectatives de relativa millora de l'escenari econòmic-financer sí que haurien de generar un marc propici per tornar a invertir en borsa.

VIII. Perspectiva per a l'any 2012

Durant 2011 els mercats de borsa es van comportar negativament, amb l'excepció de la borsa nord-americana. En renda fixa sobirana només els bons alemanys, americans i anglesos van tenir un comportament positiu. La renda fixa corporativa va tenir un bon comportament els tres primers trimestres de l'any, si bé en l'últim trimestre la seva rendibilitat va disminuir, contagiada per la crisi de deute sobirà. Els mercats de renda corporativa emergent van començar l'any en positiu per acabar amb rendibilitats planes. En matèries primeres només l'or va obtenir rendibilitats positives.

En 2011 la rendibilitat mitjana del conjunt dels fons de pensions va ser lleugerament negativa

(0,76%). Depenent de l'estructura de la cartera i del nivell de risc assumit, la rendibilitat va ser molt dispar. Els fons amb carteres de renda fixa van obtenir rendibilitats mitjanes al voltant de l'1,5%. No obstant això, aquells fons amb carteres que van invertir en renda variable de la zona euro, van tenir rendibilitats negatives al voltant del 10%. Només els fons que van invertir en renda variable del mercat nord-americà, a causa del seu bon comportament van obtenir rendibilitats més atractives.

Per a l'any 2012, atès que la sortida de la crisi no s'entreu a curt termini, cal ser cautelós. És recomanable diversificar carteres i sobreponderar en valors defensius, empreses sòlides i amb una bona remuneració per dividend. També s'ha de seleccionar per zones geogràfiques: les preferències se situen primer a EUA i després Europa. Els països emergents perden una mica d'atractiu.

L'any 2011 l'estructura de la cartera mitjana dels fons de pensions presentava aquesta composició:

CARTERA INTERIOR	64%
Renda fixa pública	30%
Renda fixa privada	24%
Renta variable	9%
Altres inversions	1%

CARTERA EXTERIOR	15%
Renda fixa	7%
Renta variable	8%

TRESORERIA	12%

ALTRES ACTIUS	9%

A continuació i per a finalitzar, es presenta la rendibilitat durant 2011 d'alguns dels principals plans de pensions d'ocupació, tant del sector privat com del públic.

RENDIBILITAT PLANS DE PENSIONS D'OCUPACIÓ A 31/12/2011 SECTOR PRIVAT

NOM DEL PLA	REND. 1 ANY	REND. 3 ANYS	REND. 5 ANYS	NÚMERO DE PARTÍCIPS	NOM DEL FONDS	GRUP FINANCER
AGUAS DE BARCELONA	-0,15	3,98	1,65	1.069	CAIXA BARCELONA 4	VIDACAIXA GRUPO
ALTADIS	2,25	2,03	2,03	3.493	FONDPOSTAL PENS. VI	BBVA
BANCO DE ESPAÑA	1,98	5,50	1,52	2.371	FONDEBE	IBERCAJA
BBVA SECTOR PUBLICO	2,83	4,38	1,08	924	BBVA EMPLEO 5	BBVA
CAIXA PENEDÉS EMPLEATS	-1,36	1,00	0,04	2.928	PENEDES PENSIO EMPL.	GRUPO CASER
C. GRAL. AHO. GRANADA	2,89	3,12	1,40	3.197	FONGENERAL FP	GRUPO CASER
CCOO	2,63	4,22	0,94	911	BBVA EMPLEO 5	BBVA
EMPL. CAIXA GALICIA	-0,12	1,75	1,25	4.988	BIA 01	AVIVA
EMPL. TELEFÓNICA	-5,27	0,51	-5,48	37.550	EMPL.TELEFÓNICA ESP.	FONDITEL
FERR. METROP. BARCELONA	0,04	3,86	0,50	2.069	PENSIONS CAIXA 10	VIDACAIXA GRUPO
GAS NATURAL FENOSA	-0,63	6,07	1,96	7.855	GAS NATURAL FENOSA	VIDACAIXA GRUPO
IBERDROLA	-0,34	2,76	0,76	10.473	EMPL.IBERDROLA	BBVA
MAHOU	3,05	4,52	2,24	1.484	BBVA EMPLEO 7	BBVA
P.P. CAJAMADRID 23	-2,02	5,79	0,08	18.730	EMPL.CAJAMADRID	CAJA MADRID
P.P. EMPL. AENA	3,03	4,71	2,31	11.042	BBVA E. ONCE	BBVA
REPSOL PETROLEO	2,87	5,76	1,66	3.865	REPSOL II	BBVA
REPSOL YPF	2,87	5,76	1,66	2.326	REPSOL II	BBVA
SANTANDER EMPL.	-1,49	0,73	----	23.660	SANTANDER EMPL.	SANTANDER
SEAT	2,17	4,79	1,84	5.722	BBVA COLECTI. DOS	BBVA
SISTEMA MAPFRE	2,37	3,48	1,97	9.857	MAPFRE VIDA DOS	MAPFRE
TRABAJ. CAIXA	-0,19	5,61	0,46	29.779	PENSIONS CAIXA 30	VIDACAIXA GRUPO
TRANSP. BARCELONA	-0,15	4,05	0,80	4.362	PENSIONS CAIXA 19	VIDACAIXA GRUPO
SISTEMA D'OCUPACIÓ	0,00	3,76	0,41			
INDIVIDUAL R.F. MIXTA	-2,21	0,90	-0,98			
INDIVIDUAL R.V. MIXTA	-7,01	1,91	-3,77			
SISTEMA ASSOCIAT	-1,11	3,00	-0,06			

Dades: INVERCO i elaboració pròpia

RENDIBILITAT PLANS DE PENSIONS D'OCUPACIÓ A 31/12/2011

ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES

NOM DEL PLA	REND. 1 ANY	REND. 3 ANYS	REND. 5 ANYS	NÚMERO DE PARTÍCIPS	NOM DEL FONDS	GRUP FINANCER
ADMINISTRACIÓ ESTAT	1,91	4,65	1,49	623.954	BBVA EMPLEO DOCE	BBVA
ADM. LOCAL DE LUGO	1,05	1,73	1,41	265	CAIXA GALICIA VIII	AVIVA
ADM. PÚBLICA MURCIA	2,46	3,32	2,06	50.114	CAJA MURCIA VII	GRUPO CASER
AJUNT. ALCOBENDAS Y PATRO.	0,05	2,62	----	1.421	PENSIONES CAIXA 97	VIDACAIXA GRUPO
AJUNT. ALMERIA	2,55	2,42	1,40	933	CAJASOL INSTITUCIO. 1	GRUPO CASER
AJUNT. A CORUÑA	0,38	2,98	1,60	1.221	FONGALICIA IV	AVIVA
AJUNT. ÁVILA	2,23	----	----	646	AHORROPENSION DOS	GRUPO CASER
AJUNT. BARCELONA	3,31	4,96	2,19	10.283	AJUNT. BARCELONA FONDS P	BBVA
AJUNT. BURGOS	1,81	2,72	0,76	1.516	AHORROPENSION DOS	GRUPO CASER
AJUNT. CAMARGO	3,01	5,07	1,68	541	BBVA ADHESION	BBVA
AJUNT. CARTAGENA	-0,69	3,63	0,53	1.231	CAJAMURCIA XXII	AVIVA
AJUNT. CAMBRILS	1,12	4,16	3,01	466	PENSIONES CAIXA 41	VIDACAIXA GRUPO
AJUNT. COSLADA	0,97	4,09	2,90	611	PENSIONES CAIXA 41	VIDACAIXA GRUPO
AJUNT. CUENCA	0,97	4,07	2,89	524	PENSIONES CAIXA 41	VIDACAIXA GRUPO
AJUNT. FUENLABRADA	2,28	4,05	1,42	1.294	BBVA EMPLEO DIEZ	BBVA
AJUNT. GRANADA	0,88	3,37	1,89	2.110	IBERCAJA COLECTIVOS	IBERCAJA
AJUNT. GRANOLLERS	2,02	4,81	2,02	668	BBVA COLECTI. DOS	BBVA
AJUNT. LAS PALMAS G.C.	2,11	5,61	----	2.735	FONDPOSTAL P. V	BBVA
AJUNT. LLEIDA	0,63	----	----	1.242	PENSIONES CAIXA 72	VIDACAIXA GRUPO
AJUNT. LOGROÑO	0,94	4,22	0,59	781	IBERCAJA COLECTIVOS	IBERCAJA
AJUNT. LUGO	-0,68	2,90	0,48	622	CAIXA GALICIA III	AVIVA
AJUNT. MADRID	-0,20	5,79	0,68	32.919	AHORRO MADRID XL	CAJA MADRID
AJUNT. MARBELLA	2,97	----	----	2.050	BBVA PENSIONES IV	BBVA
AJUNT. MIJAS	2,74	4,34	1,04	832	BBVA EMPLEO 5	BBVA
AJUNT. MURCIA	1,93	3,41	1,86	2.426	CAJAMURCIA III	GRUPO CASER
AJUNT. PALENCIA	-1,87	1,80	1,20	465	PENSIÓN F. BANESTO	SANTANDER
AJUNT. PALAFRUGELL	0,12	6,42	-4,31	255	PENSIONES CAIXA 22	VIDACAIXA GRUPO
AJUNT. PREMIÀ	0,66	4,31	2,00	127	PENSIONES CAIXA 3	VIDACAIXA GRUPO
AJUNT. PUERTO DEL ROSARIO	-2,68	2,78	2,18	326	GENERALI EMPLEO UNO	GENERALI
AJUNT. SALAMANCA	-2,45	-0,05	0,15	985	FONDUERO ENT.	MAPFRE
AJUNT. SAN BARTOLOMÉ TIR.	1,58	5,58	-0,16	511	BBVA EMPLEO DOS	BBVA
AJUNT. SANTANDER	3,68	3,74	3,70	1.571	FONDO CAJ. CANTABRIA	GRUPO CASER
AJUNT. SORIA	-1,24	----	----	189	SANTANDER AHORRO 16	SANTANDER
AJUNT. TORRELAVEGA	3,36	3,63	3,67	489	FONDO CAJ. CANTABRIA	GRUPO CASER
AJUNT. VALENCIA	-0,70	----	----	5.591	PENSIOVAL III	AVIVA
BARC. SERV. MUNIC.	2,80	4,33	0,93	1.199	BBVA EMPLEO 5	BBVA
CABILDO EL HIERRO	-1,86	0,08	0,32	272	SANTANDER AHORRO 16	SANTANDER
CABILDO TENERIFE	2,36	3,29	1,66	1.234	FOND CANARIAS E.	GRUPO CASER
C. GALICIA CORPORACIONES	-1,54	1,99	-0,41	1.265	CAIXA GALICIA III	AVIVA
COM. AUT. CANARIAS	2,97	2,98	----	64.064	EMP. PUBL. COM. AUT. CANARIAS	GRUPO CASER
CORTES ARAGÓN	-0,56	2,66	-0,68	112	IBERCAJA COLECTIVOS	IBERCAJA
CORTES VALENCIANAS	-0,90	1,32	-0,33	210	PENSIOVAL III	AVIVA
DELEG. GOB. ARAGÓN ADM. LOCAL INSS	1,73	3,90	1,09	29.041	EM.P.C.A. ARAGÓN	IBERCAJA
DIPUTACIÓ A CORUÑA	1,65	2,81	2,19	606	CAIXA GALICIA VII	AVIVA
DIPUTACIÓ BADAJOZ	1,86	2,76	----	755	AHORROPENSIÓN DOS	GRUPO CASER
DIPUTACIÓ BARCELONA	-4,49	-0,24	-0,48	5.621	CAIXA CAT. VIII	MAPFRE
DIPUTACIÓ CASTELLÓN	-0,70	1,50	-0,10	1.771	PENSIOVAL III	AVIVA
DIPUTACIÓ CÓRDOBA	2,81	4,57	----	793	BBVA PENSIONES IV	BBVA
DIPUTACIÓ CUENCA	-1,91	1,74	1,12	338	PENSIÓN F. BANESTO	SANTANDER
DIPUTACIÓ GIRONA	0,86	0,32	-1,20	435	PENSIONES CAIXA 3	VIDACAIXA GRUPO
DIPUTACIÓ GRANADA	2,04	2,73	0,86	1.975	AHORROPENSIÓN DOS	GRUPO CASER
DIPUTACIÓ GUADALAJARA	1,35	2,55	-0,84	1.618	IBERCAJA COLECT. 5	IBERCAJA

DIPUTACIÓ LEÓN	-1,14	1,54	----	1.311	FUTURESPAÑA EMPLEO II	AVIVA
DIPUTACIÓ LLEIDA	0,63	2,51	----	592	PENSIONES CAIXA 72	VIDACAIXA GRUPO
DIPUTACIÓ MÁLAGA	-0,64	----	----	1.580	UNIFONDO PENSIONES XV	AVIVA
DIPUTACIÓ PONTEVEDRA	1,25	3,06	0,93	505	CAIXANOVA I FP	GRUPO CASER
DIPUTACIÓ SORIA	2,01	5,47	1,14	514	FONDPOSTAL P. V	BBVA
DIPUTACIÓ VALLADOLID	2,87	----	----	940	BBVA PENSIONES IV	BBVA
GENERALITAT CATALUNYA	-0,27	4,06	3,13	231.225	AMBIT GEN. CATALUNYA	VIDACAIXA GRUPO
GENERALITAT VALENCIA	-0,25	----	----	125.837	PENSIOVAL VII	AVIVA
GOVERN CANTÀBRIA	-4,39	0,76	-0,17	20.463	GOBIERNO CANTABRIA	SANTANDER
PARLAMENT CANTÀBRIA	2,54	4,13	0,84	44	BBVA EMPLEO 5	BBVA
PARLAMENT GALÍCIA	-0,72	2,21	0,51	104	CAIXA GALICIA II	AVIVA
PC CORPORACION. LOCALES	-0,17	3,05	1,86	3.331	PENSIONES CAIXA 64	VIDACAIXA GRUPO
UNIVERSITAT CÁDIZ	2,97	4,81	2,12	1.589	BBVA PENSIONES IV	BBVA
UNIVERSITAT POL. VALENCIA	2,67	4,51	----	5.459	BBVA PENSIONES IV	BBVA
UNIVERSITAT VALENCIA	-0,73	----	----	6.043	PENSIONVAL III	AVIVA

SISTEMA D'OCUPACIÓ	0,00	3,76	0,41
INDIVIDUAL R.F. MIXTA	-2,21	0,90	-0,98
INDIVIDUAL R.V. MIXTA	-7,01	1,91	-3,77
SISTEMA ASSOCIAT	-1,11	3,00	-0,06

Dades: INVERCO i elaboració pròpia

16 d'abril de 2012

Antonio Sánchez Sánchez

CEMICAL